

Sauda kommune

Postboks 44

4201 SAUDA

Deres referanse:

23/549Dato: **03.09.2023**Saksnr.: **2023/46488**Dok.nr.: **8**

Saksbehandler:

Knut Thorkildsen

Slettebak

Sauda kommune - planstrategi 2024 - varsel om oppstart

Vi viser til Sauda kommunes varsel om oppstart av arbeid med kommunal planstrategi. Rogaland fylkeskommune gir tilbakemelding knyttet til flere fagområder. Fylkesdirektøren vil også gjøre oppmerksom på at vi gjerne stiller opp med ytterligere kunnskapsgrunnlag innenfor relevante tema.

Fylkesdirektøren legger til grunn at Sauda kommune følger opp de regionale planer som fylket har vedtatt. Det vil også være sentralt i arbeidet med ny planstrategi å følge opp de nasjonale forventningene til kommunal planlegging som ble publisert før sommeren.

Kunnskapsgrunnlag/utfordringsbilde

Den kommunale planstrategien er et hjelpemiddel for det nye kommunestyret til å avklare hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i valgperioden for å møte kommunens behov. Et viktig siktemål er å styrke den politiske styringen av hvilke planoppgaver som skal prioriteres. Planstrategien setter et sterkt fokus på at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Arbeidet med planstrategien skal bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Fylkesdirektøren legger til grunn at kommunen har utarbeidet et oversiktsdokument i tråd med folkehelseloven. Oversiktsdokumentet skal gi et bilde over kommunens utfordringer og bør derav ligge til grunn for kommunens prioriteringer i planstrategien. Dette bør komme tydelig fram i planstrategien.

Kommuneplanrullering

Sauda vedtok kommuneplanen våren 2020, og har i løpet av inneværende kommunestyreperiode gjort noen mindre oppdateringer av planen. Med bakgrunn i de hensyn fylkeskommunen ivaretar, ser ikke fylkesdirektøren at det er et akutt behov for full rullering i kommende periode. Vi vurderer likevel at det særlig på klima- og miljøfeltet kan være behov for oppdaterte føringer.

Som det kommer frem senere i dette brevet vurderer fylkesdirektøren, med bakgrunn i hensyn til kulturminner, at det er et behov for rullering av sentrumsplan for Sauda. Utarbeidelse av en slik plan bør også legge stor vekt på at sentrum styrkes som et viktig sted for handel og for møter mellom mennesker.

Samferdselsforhold

Areal- og transportplanlegging bør samordnes for å redusere transportbehovet og for å gi grunnlag for effektive og sikre transportformer. Viktige tema her er trafikksikkerhet, trygg skoleveg, kollektivtraseer og gang- og sykkelveier. Vi vurderer at gjennomføring av trafikksikkerhetsplanen fortsatt vil være et viktig verktøy i dette arbeidet.

Klima og miljø

Klima- og energiplanlegging

I henhold til Statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR-klima), skal kommunen gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Kommunen skal i sin overordnede planlegging innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser, der det også tas hensyn til effektiv ressursbruk for samfunnet.

Vi oppfordrer kommunen til å tydeliggjøre hvordan kommunen vil jobbe med dette gjennom planstrategien, slik at kommunale målsetninger er i tråd med klimaloven, statlige planretningslinjer og Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2023-2027.

Klima og natur i sammenheng

Gjennom nasjonale forventninger trekkes det frem at helhetlig samfunns- og arealplanlegging må bidra til at klima og miljø ses i sammenheng og på tvers av sektorer.

Viktige tema vil bl.a. være hensyn til naturmangfold, og langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur. Kommunen oppfordres til å sette seg mål for å redusere nedbygging av natur, og å unngå omdisponering og nedbygging av karbonrike arealer.

Klimatilpasning inn i plan og prosess

Vi anbefaler kommunen til å nytte denne planstrategien til å øke ambisjonsnivået for arbeidet med lokal klimatilpasning, og følge opp;

- krav til planprosess og beslutningsgrunnlag som følger av Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR-klima).
- prioriteringer og regionale retningslinjer gitt i Regionalplan for klimatilpasning i Rogaland (2020-2050).

Vi vil særlig trekke frem fra SPR-klima at kommunal planstrategi skal omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser. I planstrategien skal det gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer.

Kommunen anbefales å jobbe inn ambisjoner om å;

- kartlegge økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning

- prioritere naturbaserte løsninger for klimatilpasning i kommunens arealplanlegging og forvaltning
- sikre at arealbruken ikke bidrar til økt klimarisiko

Håndtere lokal klimarisiko

Klimaendringer påvirker mange ansvarsområder i kommunesektoren og forutsetter samarbeid på tvers. Uten systematisk integrering utsetter kommunen seg for ulike risikoer ved endringer i klima, enten det gjelder naturfare eller gradvise endringer. Klimarisiko er sammensatt og forsterker kommunens eksisterende risikobilde og kan for eksempel påvirke befolkningsutvikling, sysselsetting og næringsutvikling, skatteinntekter og verdi av eiendom eller infrastruktur. Samlet sett kan klimarisiko få stor betydning for kommuneøkonomien og kommunens attraktivitet for næringsliv og innbyggere.

Hvordan kommunen kan håndtere klimarelatert risiko bør omtales og settes på dagsorden gjennom planstrategien, med plan for konkret oppfølging gjennom eksempelvis kartlegging av risikobildet og revisjon av planverk.

De ulike klimarisikoene som kommunen må ta hensyn til, og veiledning på hvordan kommunen kan jobbe med klimarisiko, står godt beskrevet på kommunalbanken sin [temaside om klimarisiko](#).

Vannmiljø

Kommuneplanleggingen må omfatte en helhetlig vurdering, og forvaltning av vannressursene når det gjelder miljøtilstand og brukerinteresser. Arealplanene skal ivareta naturmiljøet i og langs vassdragene, og hindre arealbruk og tiltak som kan føre til at kommunen ikke når miljømålene for vannkvalitet. Kommunen må ut ifra dette vurdere behovet for nye arealplaner, eller endringer i eksisterende planer.

Regional vannforvaltningsplan inneholder generelle retningslinjer om arealplanlegging etter plan- og bygningsloven og vannforskriften. Det er forventet at retningslinjene tas i bruk av samtlige kommuner i Rogaland vannregion, og at de innarbeides i arealplanleggingsarbeidet i kommunene.

Kommunene kan gjennom arealplanleggingen sette restriksjoner på arealbruken for å ivareta naturmiljøet i og langs vassdrag, innsjøer, fjorder og sjøområder, herunder vannmiljø. Det er svært viktig at disse virkemidlene tas aktivt i bruk i kommunenes arealplanlegging for å nå målet om god tilstand i norsk vann.

I arealplanleggingen skal kommunen få frem ulike samfunnshensyn og veie de ulike hensynene opp mot hverandre. Vannmiljø er et av flere slike hensyn. Der vannmiljø blir berørt, direkte eller indirekte, må kommunen sørge for at det tas nødvendig hensyn til vannmiljø og fastsatte miljømål. På samme måte må kommunen også vurdere om det er behov for nye eller endring av planer for landbrukssektoren, for å følge opp forventninger og tiltak i vannforvaltningen.

Målet er at alle vassdrag kan få minst god økologisk tilstand. Aktuelle tiltak kan være å gjenåpne bekker og elver, og fastsette bestemmelser om vegetasjonssoner langs vassdrag og byggeforbudssoner målt fra elve- eller bekkekant på et konkret antall

meter. Slike tiltak kan også være verdifulle klimatilpasningstiltak og for å redusere risiko for flom og flomskade, ref. den regionale klimatilpasningsplanen.

Vi viser ellers til Regional vannforvaltningsplan for Rogaland vannregion 2022 – 27; Regional tiltaksprogram for Rogaland vannregion 2022- 2027; og Regional handlingsprogram for Rogaland vannregion 2022 – 2027.

<https://www.vannportalen.no/vannregioner/rogaland/plandokumenter-vannregion-rogaland/planperiode-2022---2027/portalen>

Den regionale klimatilpasningsplanen kan finnes på fylkeskommunens hjemmeside; <https://www.rogfk.no/f/p1/i0546ef8d-c1b6-4b97-abec-6f8ba8775152/regionalplan-for-klimatilpasning-i-rogaland-2020-2050.pdf>

Kulturminner og kulturmiljø

Nyere tids kulturminner

Hva angår nyere tids kulturminner, vil fylkesdirektøren først og fremst peke på behovet for ferdigstilling av ny detaljregulering av Åbøbyen og for en ny sentrumsplan. Begge disse områdene er utpekt som kulturmiljøer av nasjonal interesse, og de gjeldende reguleringsplaner er gamle, til dels utdaterte og gir ikke et tilfredsstillende grunnlag for forvaltningen av områdene.

I Åbøbyen er det allerede gjennomført mye arbeid med en ny reguleringsplan. Så langt er fylkesdirektøren orientert om at arbeidet med planen imidlertid er satt i bero. Fylkesdirektøren vil oppfordre kommunen til å ferdigstille arbeidet med planen raskest mulig. Mange bestemmelser i gjeldende plan er uklare, vage og til dels utdaterte, noe som gjør det vanskelig å gjennomføre en konsistent forvaltning av området. Dette gjelder ikke bare selve bygningsvernet, men også bestemmelser som kan sikre områdets generelle karakter som hageby med tanke på garasjer og utomhuselement, uteområder og beplantning, gatemøblering med mere. For denne typen problemstillinger er det gjort mye arbeid med å avklare gode løsninger, noe som bl.a. har ført til at det er utarbeidet en formingsveileder for området, Formingsveilederen er ment å være et lett oppdaterbart dokument, som skal følge en ny reguleringsplan.

Dersom arbeidet med ferdigstilling av ny reguleringsplan trekker ut, bør kommunen vurdere om formingsveilederen kan knyttes formelt opp mot gjeldende plan. Formingsveilederen er den klart beste samleoversikt over Åbøbyens verneverdier, og inneholder svært verdifulle råd for vellykkede tiltak i området.

Selv om gjeldende reguleringsplan for Åbøbyen har sine mangler, er den i alle fall en reguleringsplan med verneplankarakter og med et planområde, som er omtrent sammenfallende med området som er utpekt som kulturmiljø av nasjonal interesse. Dette er ikke tilfellet med gjeldende sentrumsplan. I sentrum er bare en liten håndfull bygninger vernet gjennom gjeldende reguleringsplan, mens både Riksantikvarens kartlegging, kulturminneplanen i Sauda og arbeidet med kommuneplanens liste over verneverdige bygninger i Sauda har vist at omfanget av verneverdige bygninger og anlegg er vesentlig større. Gjeldende sentrumsplan gir ikke tilstrekkelig grunnlag for en god forvaltning av disse verdiene. Kommuneplanens vernebestemmelser med

tilhørende hensynssone H570 for sentrumsområdet råder i noen grad bot på dette, men forvaltningen av kulturmiljøverdiene ville blitt vesentlig bedre, dersom en hadde en mer spesifikk sentrumsplan. Også i sentrumsområdet er det gjort en del analyser, mulighetsstudier o.lign. – bl.a. med tanke på transport, parkering og utvikling av Gamle Torget. Det er etter fylkesdirektørens vurdering et klart behov for en tydelig plan, som koordinerer den ønskede utviklingen av sentrum med en ivaretagelse av stedsidentiteten, attraktiviteten og de store kulturmiljøverdiene i Sauda sentrum, til gode for både fastboende og besøkende og med de fordeler dette innebærer for bl.a. bosetting, næringsliv og reiseliv.

Regionalplan for kulturmiljø 2032-2035

Rogaland fylkeskommune har nylig lansert Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035, hvor flere områder i Sauda kommune har blitt vist som kulturmiljø av regional interesse. I disse områdene bør behovet for ny regulering vurderes, med tanke på å sikre sentrale verneverdier, samtidig som det legges til rette for ønsket utvikling. Fylkesdirektøren vil i denne sammenheng særlig peke på Saudasjøen og i noen grad Hellandsbygd som områder hvor tydeligere planer ville kunne bidra positivt til å sikre en god utvikling.

Klima og kulturmiljø

Klimaendringene bidrar til at kulturminner og kulturmiljøer i stadig økende grad står i fare for å bli påført skade, eller gå tapt. Det er derfor behov for mer kunnskap og oversikt over særlig utsatte kulturminner og kulturmiljø, og å styrke beredskap og analyser av hvor sårbare kulturmiljøene er. Når klimakonsekvenser skal bli vurdert, må kulturmiljø være en av faktorene som skal vurderes, i samme grad som andre interesser. Kommunale planer må forebygge tap av og skade på kulturmiljø som følge av klimaendringer. Her må ulike klimaendringer tas i betraktning, men i Sauda er kanskje flomfare et særlig viktig moment.

Klima er en selvsagt del av overordna statlig kulturmiljøpolitikk, slik den er lagt i stortingsmelding nr. 16 (2019-2020), Nye mål i kulturmiljøpolitikken – engasjement, bærekraft og mangfold. Stortingsmeldingen peker blant annet på behovet for mer kunnskap om klimarisiko og påvirkningen på kulturminner og kulturmiljøer.

Riksantikvarens klimastrategi for kulturmiljøforvaltning 2021-2030 er tydelig forankret i kunnskapsgrunnlag, rapporter og utredninger fra de senere år. Denne legger føringer for hvordan kulturmiljøforvaltningen på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå bør følge opp strategien.

Riksantikvarens klimastrategi følges opp i Regionalplan for kulturmiljø som peker på behovet for en økt innsats for klimatilpasning basert på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Et konkret tiltak i handlingsprogrammet til regional kulturmiljøplan for Rogaland er å gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser på viktige kulturminner og kulturmiljø. Ansvar for ROS analyser ligger hos planmyndigheten jfr PBL § 4-3, og tiltaket i handlingsprogrammet er derfor tillagt kommunene. Fylkesdirektøren viser til Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035 og oppfordrer kommunen til å iverksette en målrettet innsats på feltet.

Rogaland
fylkeskommune

Hilsen
Fay Veronika Kristensen
fagleder

Knut Thorkildsen Slettebak
seniorrådgiver

Kopi til:
Statsforvalteren i Rogaland

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.